

Tally, B., Goldenberg, L.B. (2005). Fostering historical thinking with digitized primary sources. *Journal of Research on Technology in Education* 38 (1), 1-21.

[René Vos, 2012]

De auteurs Bill Tally en Lauren Goldenberg zijn beide onderzoeker aan het *Education Development Center's Center for Children and Technology* in New York. Tally is als docent geschiedenis werkzaam geweest in het onderwijs en heeft gewerkt met digitale archieven. Goldenberg heeft onder meer onderzoek gedaan naar de rol van technologie bij opleidingen voor docenten. In dit artikel beschrijven de auteurs een onderzoek naar de resultaten van leerlingen van middelbare scholen bij een online opdracht over historisch denken.

Volgens steeds meer onderzoekers bestaat de grootste uitdaging voor docenten in het middelbaar onderwijs uit het aanmoedigen van actief historisch denken als leerlingen met primaire bronnen aan het werk zijn. Uit onderzoek bleek tevens dat als het gebruik van primaire bronnen moet leiden tot meer begrip van de stof bij leerlingen, dat de leerlingen er zowel cognitief als emotioneel bij betrokken moeten zijn. De leerlingen moeten de bronnen goed bestuderen, reeds aanwezige kennis gebruiken, hypothesen opstellen, persoonlijke verbindingen leggen en bewijzen gebruiken om hun hypothesen te ondersteunen. Volgens de schrijvers zullen leerlingen die deze werkwijze bij het gebruik van primaire bronnen hanteren op elk niveau en bij elk maatschappijvak beter presteren, omdat daardoor kritisch denken wordt gestimuleerd en ontwikkeld. Digitale archieven met primaire bronnen, zoals die van de *Library of Congress*, zijn daarom belangrijk bij het verbeteren van het lesgeven en het leren in het middelbaar onderwijs. De auteurs stellen dat goed ontworpen software docenten en leerlingen ondersteunt bij het werken met primaire bronnen en dat daardoor het historisch denken en het leren verbeterd wordt.

Drie ontwikkelingen hebben daarbij een belangrijke rol gespeeld. Onderzoek naar het leren van geschiedenis van onder andere Sam Wineburg (2001) wees uit dat het intensief onderzoeken van primaire bronnen door leerlingen, waarbij ze zowel cognitief als emotioneel bezig zijn, tot betere resultaten leidt. Ten tweede is het aantal online archieven met digitale primaire bronnen sterk toegenomen, waardoor docenten en leerlingen direct aan het werk kunnen met authentiek historisch materiaal. Niet alleen kan daardoor het vaak saaie geschiedenisboek terzijde worden gelegd, men kan zich ook bezig houden met echte personen en problemen. Bijkomend voordeel is dat deze multimediale digitale archieven de mogelijkheid bieden om leerlingen met diverse leerstijlen te bedienen. De leerlingen moeten als historicus aan het werk gaan door activiteiten als zoeken, het bestuderen van patronen en verbindingen te leggen tussen gebeurtenissen ontplooiën. Historische afbeeldingen zijn erg geschikt als startpunt voor veel leerlingen, omdat foto's, cartoons en kaarten herkenbare zaken tonen en gemakkelijk al aanwezige kennis kunnen activeren, zodat de leerlingen kunnen bouwen aan een eigen interpretatie van de bronnen. Tenslotte hebben Tally en Goldenberg vastgesteld dat docenten zelf vaak weinig vaardigheden hebben als het gaat om het interpreteren van afbeeldingen. Veelal worden visuele historische bronnen slechts als illustratie van feiten gebruikt en niet om erover na te denken.

Dit is een voorbeeld van een praktijkonderzoek. De onderzoekers hebben een online opdracht gemaakt voor leerlingen van middelbare scholen waarbij ze stap voor stap geholpen werden bij het analyseren van een primaire bron. Tevens werd de leerlingen gevraagd om een vragenlijst in te vullen waarin ze deze geschiedenisles moesten vergelijken met voorgaande lessen. Het onderzoek werd uitgevoerd op vier middelbare scholen en er deden 159 leerlingen aan mee. De gegevens uit het

onderzoek werden geanalyseerd op basis van het werk van onder andere Sam Wineburg (2001) en Peter Seixas (1998). Beide hebben zich verdiept in de manier waarop mensen zich ontwikkelen als historisch denker.

Uit de antwoorden bleek dat ongeveer 70% van de leerlingen de lessen, waarbij online bronnen gebruikt werden en waarbij ze in kleine groepen samenwerkten, leuker en interessanter waren, ondanks het feit dat het meer werk voor hen betekende. Een kwart van de leerlingen gaf aan dat het gebruik van primaire bronnen voor meer inzicht in de materie zorgde. Zelfs 90% van de leerlingen vond dat ze meer geleerd hadden dan bij een normale les geschiedenis, waarbij vooral de docent aan het woord was.

Bij het invoeren van de tien tijdvakken in het geschiedenisonderwijs bestond het idee dat alles behandeld moest worden. In de loop van de jaren heb ik echter een aantal keuzes gemaakt binnen de tijdvakken. Zo kijk ik in het eerste tijdvak vooral naar de Egyptenaren en duik ik daar dieper in, omdat mijn leerlingen hier vaak al wat van af weten en omdat ze het onderwerp wel leuk vinden. Uit dit onderzoek bleek dat leerlingen liever meer tijd besteden aan een bepaald onderwerp, dan dat ze alles moeten doen. Bovendien geven ze aan dat ze dan meer leren. Dit strookt dus met mijn ervaringen en roept bij mij de vraag op of ik niet nog meer keuzes moet maken in mijn lessen. De auteurs concludeerden ook dat de leerlingen meer historische vaardigheden laten zien door het gebruik van primaire bronnen. Gestructureerde opdrachten bij het werken met historische primaire bronnen online, die gecombineerd worden met klassikale instructie, zullen leerlingen helpen bij het koppelen van kennis van de geschiedenis en het ontwikkelen van historisch redeneren. Het artikel wordt afgesloten met de vaststelling dat docenten professionele hulp moeten krijgen om hun vaardigheden op het gebied van werken met online bronnen te verbeteren. Tevens zouden docenten en leerlingen hun ervaringen met het werken met online bronnen moeten delen met anderen, zodat ook zij er hun voordeel mee kunnen doen.

Het onderzoek komt betrouwbaar over. De auteurs hebben een aantal verschillende middelbare scholen bij hun onderzoek betrokken en gebruik gemaakt van reeds bestaand onderzoek van gerenommeerde auteurs als Wineburg en Seixas. Bovendien komen hun conclusies overeen met zaken die ik zelf heb geconstateerd en toepas in de klas. Online bronnen pas ik niet vaak toe in mijn onderwijs. Dit is tot nu toe beperkt gebleven tot een praktische opdracht in 4 HAVO, waarbij de leerlingen propagandaposters uit het Derde Rijk en de Sovjet-Unie moesten analyseren. Over het algemeen vonden de leerlingen dit een interessante en leuke opdracht. Ik ben daarom wel van plan om in de toekomst meer gebruik te gaan maken van online bronnen.

[Daan Donker, 2011]

Samenvatting

Het doel van dit praktijkonderzoek was om te onderzoeken hoe leerlingen lessen met primaire bronnen ervaren en welke vaardigheden leerlingen gebruiken bij het analyseren van primaire bronnen. De onderzoekspopulatie bestond uit leerlingen uit verschillende leerjaren en van verschillende niveaus. Tijdens het onderzoek moesten de leerlingen stap voor stap een gedigitaliseerde bron onderzoeken. De resultaten waren dat de leerlingen de lessen met primaire bronnen leuker vonden en er ook meer van leerden dan lessen zonder primaire bronnen. De leerlingen gebruikten allemaal de zes vaardigheden die onderzocht zijn.

Inleiding

Onderzoek heeft aangetoond dat docenten een grote uitdaging ondervinden bij het aanleren van historisch denken aan hun leerlingen door het gebruik van primaire bronnen. Daarbij gaan digitale bronnen een steeds grotere rol spelen, en deze zouden de lessen met primaire bronnen kunnen ondersteunen.

De onderzoekers hebben om drie redenen dit onderzoek uitgevoerd. Ten eerste geven zij het belang aan van het onderzoek van Wilson en Wineburg (2001). Uit dit onderzoek bleek dat leerlingen verschillende soorten opdrachten zouden moeten krijgen bij het verwerken van primaire bronnen, zodat ze kennis kunnen maken met subjectiviteit, verschillende gezichtspunten en interpretaties van primaire bronnen. Wineburg geeft in zijn onderzoek ook aan dat het belangrijk is dat leerlingen zelf met de bronnen kunnen 'spelen', zodat ze zich meer betrokken gaan voelen bij het onderwerp.

Een tweede reden voor dit onderzoek is de toename van digitale archieven, die de toegang tot primaire bronnen vergemakkelijkt. Tenslotte geven de auteurs aan dat zij in hun werk hebben moeten constateren dat veel docenten nog niet weten hoe ze primaire bronnen moeten toepassen in de les.

Onderzoeksvraag

1. Hoe beschrijven leerlingen hun huidige geschiedenislessen (gegeven door een leraar die ervaring heeft met het gebruik van primaire bronnen)?
  - Ervaren leerlingen verschil met eerdere geschiedenislessen?
  - Leren de leerlingen, volgens hen zelf, meer van de lessen dan voorheen?
2. Welke vaardigheden laten de leerlingen zien met betrekking tot historisch redeneren?

Methoden

Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestond uit vijf klassen waarvan de docenten aan een aantal criteria moesten voldoen:

- Zij geven les in geschiedenis, talen of aardrijkskunde
- Ze geven les in de onder- of bovenbouw
- Ze hebben enkele jaren ervaring met werken met primaire bronnen met leerlingen
- Ze hebben zo mogelijk leservaring met leerlingen van alle niveaus

Deze vijf klassen kwamen zowel van particuliere scholen als van openbare scholen (totaal vier scholen). Alle docenten gaven aan veel te werken met primaire bronnen en nieuwe technologieën. Er waren drie geschiedenisklassen, één aardrijkskunde klas en één klas Engels, met veel verschil in niveau van de leerlingen: 1 honors-klas, 1 remedial-klas en drie gemengde klassen. Twee klassen

kwamen uit de onderbouw en drie uit de bovenbouw. In totaal deden 159 leerlingen mee, waarvan 53 % meisjes en 47% jongens.

Materialen

De onderzoekers hebben een website gemaakt met daarop afbeeldingen over de Amerikaanse geschiedenis van de jaren 1880-1920. De leerlingen konden kiezen uit een foto, panoramische kaart of een politieke spotprent.

Meetprocedure

De docenten lazen voor de aanvang van het onderzoek een standaard instructieformulier voor. Hierna mochten de leerlingen een afbeelding kiezen waarna ze stap voor stap een primaire tekstbron moesten lezen om hun historisch redeneren te stimuleren. Vervolgens mochten ze een vraag over de gekozen afbeelding uitkiezen die ze wilden beantwoorden, of ze mochten zelf een vraag formuleren. Met behulp van de software konden ze aanwijzingen in de afbeelding zoeken, waarmee ze de vraag konden beantwoorden. Het onderzoek werd in één lesuur uitgevoerd. Naderhand kregen de leerlingen een enquête over wat ze van de opdracht vonden.

Data analyse

Voor de data analyse zijn de resultaten van de leerlingen in de volgende zes vaardigheden ingedeeld en geanalyseerd:

1. *Observation* - scannen en ontleden van het document.
2. *Sourcing* - wie maakte de bron en waarom?
3. *Inferencing* – gevolgentrekken, speculeren, vragen stellen over de bron.
4. *Evidence* – het zoeken naar bewijs voor het maken van een conclusie.
5. *Question posing* – vragen stellen en puzzelen.
6. *Corroboration* – toepassen van de voorkennis

Deze categorieën zijn ontleend aan onderzoeken naar de ontwikkeling van historisch redeneren (Stearns, 2000).

Resultaten

De resultaten worden per vraag beantwoord.

1. Hoe beschrijven leerlingen hun huidige geschiedenislessen (gegeven door een leraar die ervaring heeft met het gebruik van primaire bronnen)?

- Ervaren leerlingen verschil met eerdere geschiedenislessen?
- Leren de leerlingen, volgens hen zelf, meer van de lessen dan voorheen?

68% van de leerlingen in de enquête gaf aan dat er een verschil was met vroeger. De leerlingen vonden het prettig en stimulerend om met de computer te werken. Het werken met primaire bronnen zorgde voor een beter begrip van de geschiedenis en ook het zelfstandig werken in groepjes of individueel werd als plezierig ervaren.

Negen van de tien leerlingen (87%) gaven aan dat ze meer van geschiedenis hadden geleerd dan de afgelopen jaren. Ook vond 72% van de leerlingen de les leuker dan de jaren ervoor. Wel vonden ze dat ze zelf harder moesten werken. Deze cijfers zijn volgens de auteurs betrouwbaar omdat een groot aantal nog steeds aangeeft dat ze het niet leuk vonden, hetgeen aangeeft dat de leerlingen de vragen eerlijk beantwoord hebben.

Volgens de auteurs zijn er twee redenen waarom de leerlingen geschiedenis beter begrepen en leuker vonden. Het tempo lag lager en de leerlingen moesten meer doen met minder stof. Door het lagere tempo konden de leerlingen de stof beter verwerken en begrijpen.

Daarnaast wordt het nogmaals duidelijk dat het werken op de computer met primaire bronnen erg goed beviel bij de leerlingen.

2. Welke vaardigheden laten de leerlingen zien met betrekking tot historisch redeneren?

De onderzoekers hebben gekeken of de leerlingen inderdaad de zes gedefinieerde vaardigheden in hun antwoorden lieten zien, en dit was inderdaad voor alle 5 de onderzochte klassen, alle onderzochte niveaus en voor alle zes vaardigheden het geval. Precieze cijfers worden niet gegeven in het artikel. Wel laten de onderzoekers door middel van voorbeelden zien dat de oudere leerlingen meer achtergrondkennis hebben en beter zijn in het verwoorden van hun antwoorden maar dat de benadering van de primaire bronnen niet verschilt.

Conclusie en discussie

De onderzoekers zijn tot twee belangrijke conclusies gekomen. Ten eerste constateerden zij dat de leerlingen historisch kunnen redeneren zonder voorkennis of instructie van de docenten over het onderwerp. De onderzoekers gaan er hierbij vanuit dat de leerlingen uit deze klassen, waarvan de docenten hen al eerder met primaire bronnen hadden laten werken, al de juiste vaardigheden voor de analyse bezaten, waardoor ze de achtergrondinformatie of extra instructie niet nodig hadden.

Ten tweede geven de onderzoekers aan dat het gebruik van primaire bronnen de leerlingen motiveert en stimuleert als het gestructureerd aangeboden wordt door de docent. Ook geven de leerlingen aan dat ze er meer door leren. De onderzoekers besluiten met de opmerking dat het belangrijk is dat er in de toekomst nog meer onderzoek gedaan wordt naar deze manier van werken.